

Asia: VN/30101/2021

Lausuntopyyntö virkarikossäännösten uudistamista koskevista selvityksistä

Onko muutoksia tapahtunut siinä, missä laajuudessa rikosoikeudellinen virkavastuu on katsottava tarpeelliseksi?

Vastaus

Muutoksia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisen osalta on tapahtunut julkisen sektorin siirryttyä käyttämään entistä enemmän työsuhteisia. Lisäksi julkisia tehtäviä on ulkoistettu yksityisille yrityksille. Virkavastuun osalta on tässä suhteessa esiintynyt rajanveto-ongelmia eräissä tilanteissa. Toisaalta työnantajapolitiikkana on ollut valita enenevässä määrin työsuhdemuotoinen työn suorittamisen organisointitapa, jolla on tavoiteltu yksityissektorin tyyppistä joustavuutta ja tehokkuutta.

Virkavastuu ja sen toteutuminen tulee olla täysin selvää kunkin yksittäisen tehtävän osalta. Tämän edellytyksen tulee täytyä sekä julkisena toimintana harjoitettavan virkamiestoiminnan kuin myös työsuhdemuotoisesti suoritettavan työn osalta. Tarkentamisen osalta tulee huomioida, että työn suorittamista työsuhteessa ja virkasuhteessa ei ainakaan kaikissa tilanteissa voi samaistaa täysin, mitä tulee virkavastuuseen. Työsuhteessa tehtäviin julkisoikeudelliseen virkavastuun piiriin mahdollisesti kuuluvien tehtävien osalta saattaa olla tarve erillis-/lisäsääntelylle, jossa todetaan virkavastuun piiriin kuuluvat tehtävät tai vastualueet. Virkavastuun piiriin saattaa nykyäänkin kuulua henkilöitä, jotka eivät tosiasiallisesti käytä merkittävästi julkista valtaa. Edelleen virkavastuuta koskevaa lainsäädäntöä uusittaessa tulisi ottaa huomioon entistä paremmin kunkin virkavastuussa olevan henkilön aidot mahdollisuudet henkilökohtaisesti vaikuttaa tekemiinsä tehtäviin ja päätöksiin. Virkavastuun ulottaminen esim. mekaanista tai sen luonteista työtä tekeviin, tai toisaalta vahvan ja jatkuvan työnjohdon alla työtä tekeviin henkilöihin ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista. Heidän mahdollisuutensa vaikuttaa tosiasiallisesti vastuun kannalta merkityksellisiin edellytyksiin on vähäinen (suoritetaan tehtävät esimiesten ohjeistamalla tavalla).

Virkavastuu on perinteisesti ollut rikosoikeudellisen vastuun piirissä, kun taas työsuhdepuolella saattaa olla käytössä sen lisäksi tai sijaan virkamies- ja työoikeudellisia toimenpiteitä. Toimenpide-ehdotuksissa tulee huomioida näiden osalta muotoutunut käytäntö.

Har det skett ändringar i fråga om behovet av omfattningen av straffrättsligt tjänsteansvar?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisessa virkavastuussa säilyttää laaja ja suppea virkavastuu, vai tuleeko virkavastuun eri henkilöryhmissä olla yhtä laajaa?

Vastaus

Virkavastuun osalta tulisi huomioida, että eri henkilöstöryhmissä virkavastuu voi olla laajuudeltaan erilaista. Erityisesti tämä tulee huomioida niiden työntekijöiden osalta, jotka toimivat pääosin pelkkien ohjeiden mukaan, eikä heillä ole mahdollisuutta tehdä itsenäisesti merkittäviä päätöksiä. Suppean virkavastuu asioita voitaisiin sisällyttää myös rikoslain sijaan muuhun lainsäädäntöön, mikäli oikeusvarmuuden toteutuminen voidaan varmistaa myös näiden asioiden osalta esimerkiksi riittävin valitusmahdollisuuksin.

Bör inom straffrättsligt tjänsteansvar bibehållas brett och snävt tjänsteansvar eller bör tjänsteansvaret i olika persongrupper vara lika omfattande?

Svaran

-

Tuleeko rikosoikeudellisen virkavastuun aineellisena keskeisperusteena julkisen vallan käyttämisen (RL 40:11 5 kohta) sijaan olla julkisen hallintotehtävän/julkisen tehtävän hoitaminen?

Vastaus

Julkisin varoin tehtäviä hoidettaessa eli julkisen hallintotehtävän tai julkisen tehtävän hoitaminen on paremmin nykyaikaan sopiva ilmaisu. Muutos tarkoittaa myös tilanteita, joissa julkisen vallan käyttämisestä on käytännössä siirretty ulkoistetuille toimijoille. Termimuutos selkeyttää ja lisää kansalaisten oikeusturvaa tällaisessa tilanteessa. Virkavastuun ollessa tehtäväkohtaista on myös paremmat edellytykset huomioida virkavastuuta tehtäväkohtaisesti. Tällöin voidaan ottaa paremmin huomioon esimerkiksi ko. tehtävän itsenäisen päätäntävällän rajoitukset.

Bör den materiella centralgrunden för det straffrättsliga tjänsteansvaret i stället för utövning av offentlig makt (SL 40:11 5 punkten) vara skötseln av offentlig förvaltningsuppgift/offentligt uppdrag?

Svaran

-

Huomioita rikosoikeudellisen virkavastuun henkilöryhmistä?

Vastaus

Tältä osin viittaamme alussa lausumaamme, että virkavastuun henkilöstöryhmien soveltamisala ja muut vastuun määräytymiseen mahdollisesti vaikuttavat seikat ovat etukäteen selkeästi lainsäädännöstä luettavissa ja niiden soveltaminen on selkeää ja ennakoitavaa. Säännösten kohteena olevien virkavastuulla toimivien tahojen tulee olla tietoisia heitä koskevan lainsäädännön soveltuvuudesta ja sen sisällöstä.

Observationer gällande persongrupperna av straffrättsligt tjänsteansvar?

Vastaus

-

Voitaisiinko rikosoikeudellisen virkavastuusäntelyn rakennetta kehittää huomioon ottaen rikosoikeudellinen laillisuusperiaate?

Vastaus

Laillisuusperiaatteen toteuttaminen pääperiaatteena suositeltava. Ns. Blankosäntelyä joudutaan varmaan jatkossakin käyttämään jossakin määrin. Oikeusturvaa ei kuitenkaan tule vaarantaa blankosäntöksillä, joiden viimekätistä soveltamiskäytäntöä ei pystytä riittävästi arvioimaan etukäteen, tarkentamaan toimivalla tavalla perusteluteksteillä tai soveltamisohjeistuksella jne. Virkavastuun piiriin kuuluvien organisaatioiden tulisi myös nykyistä paremmin perehdyttää virkamiehiään ja työntekijöitään virkavastuuasioihin sekä yksittäisen työn suorittajan että organisaation tasolla. Tämän tulisi olla osa vakituista henkilöstön koulutustoimintaa ja osa jokaista työhön perehdytystä.

Kan strukturen hos den straffrättsliga tjänsteansvarsregleringen utvecklas under beaktande av den straffrättsliga legalitetsprincipen?

Svaran

-

Näkemyksenne rikoslain ulkopuolisista rikosoikeudellista virkavastuuta koskevista säännöksistä?

Vastaus

Rikosoikeudellisesta vastuusta tulisi lähtökohtaisesti säätää rikoslaisissa. Mikäli rikosvastuusta on kuitenkin säädetty rikoslain ulkopuolella, tulee säädösten noudattaa vähintään samaa tarkkuutta ja täsmällisyyttä kuin rikoslain säännöstenkin.

Er åsikt om de straffrättsliga tjänsteansvarsreglerna utanför strafflagen?

Vastaus

-

Mahdollisia kehittämistarpeita rikoslain yksittäisissä virkarikossäännöksissä?

Vastaus

Virkarikosten osalta saattaisi olla tarpeen eräissä tilanteissa arvioida myös työlainsäädännössä sovellettua isännänvastuuta. Tämä liittyy edellä mainittuihin työn suorittajan tosiasiallisiin valtuuksiin ja toimintamahdollisuuksiin vaikuttaa käsittelemänsä asian lopputulokseen. Mikäli virkavastuulla suoritettava työ on tarkasti etukäteen määriteltyä mahdollisine ratkaisuvaihtoehtoineen, kuuluu vastuukin tältä osin ohjeistuksia laatineelle taholle.

Eventuella utvecklingsbehov beträffande strafflagens enskilda bestämmelser om tjänstebrott?

Svaran

-

Mahdollisia kehittämistarpeita virkarikosten seuraamuksissa?

Vastaus

Virkarikosten seuraamuksiin vaikuttaa ensinnäkin virkarikostapausten ilmitulo. Seuraamusten toteutumiseksi konkreettisisä virkarikostilanteissa tulisi kehittää ilmitulo- ja ilmoitusjärjestelmiä sekä ylläpitää ja kehittää viranomaisten selvittämis- ja tutkintaresursseja.

Eventuella utvecklingsbehov i fråga om påföljderna för tjänstebrott?

Svaran

-

Arvionne arviomuistiossa esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

Ehdotukset ovat pääsääntöisesti kannatettavia edellä mainituin lisähuomioin. Työpaikkojen henkilöstöedustajien osalta pyydetään kiinnittämään huomiota, että henkilöstöedustajilla (kuten luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu) on työlainsäädännössä säännöksiä irtisanomissuojasta ja muista oikeuksista tehtävän hoitamiseen liittyen. Näiden perusteena on turvata henkilöstöedustajan asema hänen suorittaessaan työntekijöiden edunvalvontatyötä. Nämä oikeudet on syytä huomioida mahdollisten virkarikosepäilytutkimusten ja seuraamusten täytäntöönpanon yhteydessä.

Er bedömning om förslagen i promemorian?

Svaran

-

Arvionne selvityksessä esitetyistä ehdotuksista?

Vastaus

Ehdotukset ovat pääsääntöisesti kannatettavia edellä mainituin lisähuomioin. Työpaikkojen henkilöstöedustajien osalta pyydetään kiinnittämään huomiota, että henkilöstöedustajilla (kuten

luottamusmies, työsuojeluvaltuutettu) on työlainsäädännössä säännöksiä irtisanomissuojasta ja muista oikeuksista tehtävän hoitamiseen liittyen. Näiden perusteena on turvata henkilöstöedustajan asema hänen suorittaessaan työntekijöiden edunvalvontatyötä. Nämä oikeudet on syytä huomioida mahdollisten virkarikosepäilytutkimusten ja seuraamusten täytäntöönpanon yhteydessä.

Er bedömning om förslagen i utredningen?

Svaran

-

Muita huomioita

Vastaus

Ei ole.

Övriga synpunkter

Svaran

-

Piiparinen Carita
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot / Timo Koskinen